

3 пячаткай і аўтографам

Згадваючы знакамітую бібліятэку гісторыка, этнографа і эканаміста Мітрафана Доўнар-Запольскага, Мікола Улашчык казаў, што кнігазбор быў велізарны. Кнігі стаялі на паліцах, зробленых з сасновых дошак, да самай столі: «Каб падняцца да верхняй паліцы, трэба было станавіцца на драбіну, такую ж простую, як і паліцы». Як склаўся лёс гэтага збору?

Збіраць кнігі пачынаў яшчэ бацька навукоўца, Віктар Мартынавіч. Частка іх была прададзена з-за беднасці, іншыя перайшлі да сына. М. Доўнар-Запольскі папаяўняў бібліятэку падчас навучання ў гімназіі. Калекцыяніраваў рэдкія выданні па славістыцы, прывозіў з-за мяжы забароненыя ў Расіі кнігі. Асноўны ж фонд сфарміраваўся ў кіеўскі перыяд жыцця, калі М. Доўнар-Запольскі быў студэнтам і выкладчыкам універсітэта. Дакладная колькасць кнігазбору, які ў 1925 годзе навуковец прывёз у Мінск, невядома. Згадваюць да 15 тысяч тамоў.

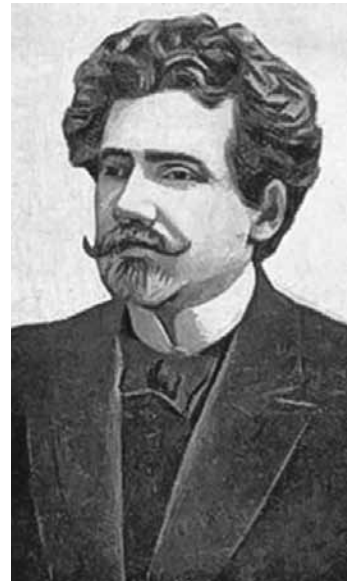
Калі ў 1926 годзе М. Доўнар-Запольскі быў вымушаны пераехаць з Мінска ў Маскву, яго бібліятэка была набыта Інстытутам Беларускай культуры. 9467 кніг, брашур

і папак з яго кнігазбору знаходзіліся ў Бібліятэцы Інбелкульта, пазней яна называлася бібліятэкай Акадэміі навук БССР. Падчас нямецкай акупацыі бібліятэка была разрабавана, найбольш каштоўныя выданні вывезены ў Германію. Пасля вайны частка з іх вярнулася ў так званых «трафейных эшалонах», пасля чаго кнігі былі размеркаваныя па трох буйнейшых кніжніцах — Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна (Нацыянальная бібліятэка Беларусі), Фундаментальнай бібліятэцы АН БССР (Цэнтральная навуковая бібліятэка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі) і Урадавай бібліятэцы імя А. М. Горкага (Прэзідэнцкая бібліятэка Рэспублікі Беларусь).

На сённяшні дзень вядома пра некалькі дзясяткаў кніг з асабістага кнігазбору

Мітрафана Доўнар-Запольскага: 36 захоўваецца ў НББ, 3 — у Прэзідэнцкай бібліятэцы, 9 — у ЦНБ. У фондах апошняй установы можна ўбачыць кнігі з уладальніцкім роспісам «М. Довнар-Запольский», пячаткай «Из книг М. В. Довнар-Запольского». Самы ранні — экзэмпляр часопіса «Приятное и полезное препровождение времени» (Москва, 1798, Ч. 17), які выходзіў як дадатак да газеты «Московские ведомости» і змяшчаў аповесці, вершы і артыкулы на літаратурныя тэмы.

На кнігах, якія належалі М. Доўнар-Запольскаму, можна ўбачыць яго аўтографы і пячаткі, многія выданні змяшчаюць дарчыя надпісы М. Доўнар-Запольскага, адрасаваныя знакамітым асобам: прафесарам Маскоўскага ўніверсітэта гісторыку

В. Ключэўскаму («Глубокоуважаемому профессору Василию Осиповичу Ключевскому от автора») і філолагу М. Спяранскаму («Многоуважаемому Михаилу Несторовичу Сперанскому от автора»), расійскаму архівісту В. Халмагораву.

**Алена ЦІТАВЕЦ,
загадчык сектара
кнігазнаўства аддзела
рэдкіх кніг і рукапісаў
Цэнтральнай навуковай
бібліятэкі НАН Беларусі**